

Rummituſſia, eli Luonnollifia Namis=Juttuja, Walitukſen liſäſſi.

lyhykäiſeſti ja wapaasti Sakſan
kieleſtä Suomekſi tulkitut

Jaakko Juteinilta

Turusſa
Rustantamo Helmiwöyltä
annettu vuonna 2019.

Kummituksia

Jaakko Juteini

Kummituksia,

eli

Luonnollisia Aavis-juttuja,

Valistuksen lisäksi.

Lyhykäisesti ja vapaasti Saksan

kielestä Suomeksi tulkitut

J. J—da.

Kustantamo Helmivyö

Turku 2019

Jaakko Juteini: Kummituksia
Toim. Juri Nummelin
Ilmestynyt alun perin vuonna 1819
Viipurissa And. Cederwallerin painamana
ISBN 978-952-7211-31-1
Painopaikka: BoD, Nordestedt, Saksa

Jaakko Juteinin Kummituksista

Aaveista ilmestyi tarinoita suomeksi jo 1800-luvun alussa, tosin vain käännöksinä. Ilmeisesti ensimmäinen suomalainen aaveita käsittelevä kirja on Jaakko Juteinin *Kummituksia, eller Luonnollisia Aavejuttuja*. Se ilmestyi vuonna 1819, toisin sanoen sen voi lukea romantiikan ajan kirjallisuudeksi – Juteini oli Mary Shelley'n, lordi Byronin ja John Polidorin aikalainen. Samana vuonna *Kummituksia*-kirjan kanssa ilmestyi esimerkiksi Polidorin *Vampyyri*. *Kummitusten* tarkoitusperä oli kuitenkin toinen kuin subliimin kauhun herättäminen: saksasta käännetyn kirjasen sisältämille kummittelu- ja aavejutuille tarjottiin rationaalinen selitys. Teos ei ollut ainoa laatuaan Juteinin tuotannossa: hän oli paria vuotta aiemmin kirjoittanut runomuotoisen näytelmän *Matkalaiset. Pila Paboista Hengistä* (1817).

Juteinin elämäkerran vuonna 1915 kirjoittanut Kuuno A. Talvioja kuvailee teoksessaan *Kummituksia*-kirjaa lyhykäisesti: “Niinkuin nimi ilmottaa, on

kirjassessa joukko hupaisia saksankielestä käännettyjä kertomuksia nähdyistä aaveista. Samalla selitetään luonnollisella tavalla, miten ‘aawis-juttu’ on syntynyt. Saatamme kyllä arvata, että nämä kertomukset aikanaan olivat omiaan poistamaan syvälekin juurtunutta taikauskoa ja epäluuloja, ja ovat ne vielä meidän päivinämmekin sopivia siihen.” Juteini tunnetaankin nimenomaan valistuksen edustajana maassamme. Hänelle rationaalisten selitysten tarjoaminen oli keskeinen osa kirjailijantyötä, ja sen tarkoitus oli vähentää taikauskoa kansan keskuudessa.

Talviojan sitaatista voidaan päätellä, että *Kummituksilla* oli myös humoristisia pyrkimyksiä. Jutuissa nauretaankin varsinkin alaluokkaisten tyhmyydelle, joka joutuu usein vastatusten parempi-osaisten maailman kanssa, kuten tarinassa, jossa palvelija ei tiedä, mikä on hänen isännästään tehty pronssinen kuva (joka kuulostaa tosin enemmän patsaalta, kun sille kerran on laitettu kirja käteen).

Samalla kirjassa on vahva protestanttinen vire, ja useissa sen tarinoissa pilaillaan katolilaisten (eli “paavilaisten”, kuten Juteini sanoo) maiden taikaus-

koiselle kansalle.

Kummituksia-teoksen kirjoittanut Jaakko Juteini (1781–1855) eli viralliselta nimeltään Jacob Judén oli suomalaiskansallisen kirjallisuuden ja liikehännän edelläkävijöitä, joka osaltaan oli luomassa suomen kirjakieltä. Opiskelut kesken jättänyt Juteini kirjoitti runsaasti runoja ja kiistakirjoituksia, jotka aiheuttivat hänelle vaikeuksia. Uskonnonvapautta käsittelevää teosta *Anteckningar af Tankar uti Värrianta Ämmen* (1827) poltettiin jopa roviolla vääräoppisuudesta syytettynä. Juteini kuoli kuitenkin arvostettuna suomen kirjakielen edistäjänä. Kuten *Kummituksia*, osa muistakin Juteinin teoksista oli käännöksiä muista kielistä. Ei ole kuitenkaan mitään syytä olla käsittelemättä sitä osana suomenkielisen kirjallisuuden historiaa, ja varsinkin suomalaisen kauhukirjallisuuden historiassa sen asema on ylittämätön.

Kummituksista ilmestyi vuonna 1858 toinen laitos hänen koottujen teostensa viimeisessä osassa, jonka nimi on *Tarina ja kummituskirja*. Tekstejä oli toimitettu ja nykyaikaistettu – suomen kirjakieli oli neljässäkymmenessä vuodessa kehittynyt aika ta-

valla. Aiemmin mainitun, kirjan aloittavan tarinan alku kuuluu uudessa versiossa näin:

Virkaansa toimittain matkusti herra kaupungista maalle, mutta tiellä muistui hänen mieleensä, että hän oli unhottanut kotia tarpeellisen kalun, jota noutamaan hän lähetti hiljain pestatun palveliansa ja andoi hänelle kammarinsa avaimen. Tämä kiirihii takaisin, avaa kammarin oven, — — — mutta, o, kauhistusta! hän näkee täällä isändänsä, josta hän maan tielle jätti, istuvan pöydän päässä ja vakaisesti lukevan kirjaa.

Lisäksi Juteini on kirjoittanut teokseen uuden moton sekä lyhyen jälkirunon, joka ei esiinny alkuperäisessä teoksessa.

Tässä pienessä kirjasessa julkaistaan uudestaan teoksen alkuperäinen painos vuodelta 1819. Kieltä ei ole oiottu muuten kuin muuttamalla w-kirjaimet v-kirjaimiksi, Juteinille kun oli tyypillistä kirjoittaa p:n sijasta b, k:n sijasta g ja t:n sijasta d.

Mukaan kirjaan on otettu vuoden 1858 laitoksen uusi motto, joka löytyy tarinoiden jälkeiseltä sivulta.

Hauskoja lukuhetkiä 200 vuotta vanhojen kummitustarinoiden parissa!

Turussa marraskuussa 2018

Juri Nummelin

Jaakko Juteinin *Kummituksia* (1819) on ensimmäinen suomalainen kauhukirja, kokoelma pieniä kertomuksia aaveista ja muista haamu näyistä. Juteini paljastaa samalla, mitä kummituksista kertovien tarinoiden takana todella on.

Kirja julkaistaan ensimmäistä kertaa uudestaan vuoden 1858 toisen laitoksen jälkeen. Kirjaa ja sen sisältöä avaa esipuheessa vanhan käyttökirjallisuuden tutkija **Juri Nummelin**.

"Kirjasessa [on] joukko hupaisia saksankielestä käännettyjä kertomuksia nähdyistä aaveista. Samalla selitetään luonnollisella tavalla, miten 'aawis-juttu' on syntynyt. Saatamme kyllä arvata, että nämä kertomukset aikanaan olivat omiaan poistamaan syvällekin juurtunutta taikauskoa ja epäluuloja, ja ovat ne vielä meidän päivinämmekin sopivia siihen."

(Kuuno A. Talvioja Juteini-elämäkerrassaan)

9 789527 211311